ביז תנור לכיריים ואוכל ושותה עליה קיתוז

של מים ודומה כמי שמתו מומל לפניו תגן

התם 🗘 מקום שנהגו לעשות מלאכה במ' באב

עושין מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין

ובכל מקום ת"ח בטלים רשב"ג אומר לעולם

יעשה כל אדם עצמו כתלמיד חכם תניא נמי

הכי רשב"ג אומר לעולם יעשה אדם עצמו

כתלמיד חכם כדי שיתענה תניא אידך

ס רשב"ג אומר כל האוכל ושותה במ' באב

כאילו אוכל ושותה ביוה"כ ר"ע אומר בכל

העושה מלאכה בתשעה באב אינו רואה סימן

ברכה לעולם וחכ"א כל העושה מלאכה במ'

באב ואינו מתאבל על ירושלים אינו רואה

בשמחתה שנא' ג' י שמחו את ירושלם וגילו בה

כל אוהביה שישו אתה משוש כל

המתאבלים עליה מכאן אמרו ^{ז) ג} כל המתאבל

על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה ושאינו

מתאבל על ירושלים אינו רואה בשמחתה

יין מניא נמי הכי ד כל האוכל בשר ושותה יין יי

בט' באב עליו הכתוב אומר 2 ותהי עונותם

על עצמותם: רבי יהודה מחייב בכפיית

המטה ולא הודו לו חכמים: תניא אמרו לו

לרבי יהודה לדבריך עוברות ומניקות מה תהא עליהן אמר להם אף אני לא אמרתי

אלא ביכול תניא נמי הכי מודה ר' יהודה

לחכמים בשאינו יכול ומודים חכמים לרבי

יהודה ביכול מאי בינייהו איכא בינייהו שאר

מטות כדתניא חה כשאמרו לכפות המטה

לא מטתו בלבד הוא כופה אלא כל המטות

כולן הוא כופה אמר רבא הלכתא כתנא

דידן " ולא הודו לו חכמים כל עיקר: א"ר

שמעון ב"ג לא היו ימים מובים לישראל

כחמשה עשר באב וכיוה"כ: יי בשלמא יום

הכפורים משום דאית ביה סליחה ומחילה

יום שניתנו בו לוחות האחרונות אלא מ"ו

באב מאי היא אמר רב יהודה אמר שמואל

יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה מאי דרוש

יזה הדבר אשר צוה ה' לבנות צלפחד וגו'

דבר זה לא יהא נוהג אלא בדור זה אמר

ב) [ברי"ף וברא"ש מהופכים

לברי ר"ע לרשב"ג ולברי

לח א מיי׳ פ״ה מהל' תענית הל' י סמג עשין ג טוש״ע ל"ח סי' תקנד סעיף כנ: למ ב מיי שם טוש"ע שם :סעיף כד ג ד טוש״ע שם סעיף מא ה מיי פ״ה מהלי אבל

הלכה יח טור י"ד סימו

בפו:

רבינו חננאל

ר' [שמעון בן גמליאל] אומר כל האוכל ושותה בט' באב כאילו אוכל ושותה ביום הכיפורים. ר' עקיבא אומר יואה סימן ברכה לעולם. אומרים העושה וחרמות מלאכה בט' באב אינו רואה בשמחת ירושלים שנאמר שמחו את ירושלים וגילו בה כל אוהביה וגו׳. כל שאינו מתאבל על ירושלים אינו רואה בשמחתה. וכל האוכל בט׳ באב עליו הכתוב אומר ותהי עוונותם על עצמותם. עוונותיו חקוקין על עצמותיו. ...... המיטה ולא הודו לו חכמים. תנא מודה ר' יהודה לחכמים [בשאינו] יכול. כגון עוברות ומיניקות וכיוצא בהן, שאין . מיטותיהם. ומודיז . כופיז כופין מיטותיום. יומויין חכמים לר׳ יהודה, שכופה כל אדם מיטתו, מי שהוא יכול לישו על הקרקע. ואמר רבא . הודו לו חכמים. מנהגו של ר יהודה ברבי אלעאי. בערב ט׳ יהודה בובי אלעאי, בעוב ט באב היה יושב בין תנור לכיריים, ואוכל פת חריבה במלח ושותה קיתון של מים, ודומה כמי שמתו מוטל לפניו. א' רבן שמעון בן . גמליאל לא היו ימים טובים לישראל כט"[ו] באב וכיום הכיפורים. בשלמא יום הכיפורים משום שהוא יום שנתנו לוחות האחרונים. לפי שכ[ש]תחשוב מז' בסיון שעלה משה לקבל לוחות הראשונים מ' יום עד י"ז בתמוז, שנא׳ ואתנפל לפני ה׳ וגו׳. עד כ״ט באב. ומיד א׳ לו הק[ב״ה] למשה עלה אלי יר יוקנב יון יכוסוו כיוו אי ההרה, ועלה ביום ל' של אב עשה (ג') ומ'ז יום וירד הכיפורים, לפיכך ראוי להיותו יום טוב. אלא ט"ן[ו] לוריונו יום טוב. אלא ט (ון באב מפני מה [הוא] יום טוב. ואמרי׳, יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה. דדרוש זה הדבר ממטה למטה אחר, לא יהא נוהג אלא באותו דור שנכנסו לארץ, ולהם נחלקה הארץ בלבד. ור׳ יוחנן אמר שהותר שבט בנימין, דדרוש איש ממנו לא יתן בתו לבנימין, ממנו ולא מבנינו. רב נחמן . אמר יום שכלו בו מתי מדבר. אמוי יום שכלו בו לווי לווים. ומצינו בפירוש בירושלמי, ר' אבון אמר שבטל בו החפירה, דא"ר לוי בכל ערב ט' באב היה משה רבינו מוציא כרוז במחנה ישראל צאו לחפור, , היו יוצאין (עצמן) וחופרין קברות וכל אחד ישן בקברו, . יבשחר מי שנמצא חי חזר למחנה והמתים נשארו ומוצאין עצמן . בכל שנה חסרים ט"ו אלף

בל העושה מלאכה בתשעה באב אינו רואה סימן ברכה לעולם. צין סגור לכיריים. מקום מגוול שנבים: אינו רואה סימן ברכה.

ומניקות אינן חייבות כולי האי שאינם יכולות להצטער בעצמן ואוכלין סעודה המפסקת מבעוד יום וכן נמי ביום הכפורים (נמי) לריך לסעוד מבע"י דתוספת יום הכפורים מן התורה כדכתיב (ויקרא כנ) מערב ועד ערב וכתיב בעלם היום הזה (שם) אבל מכל מקום אין לאסור לשתות משאכל סעודה מפסקת ועדיין הוי היום גדול כדמשמע בירושלמי דר׳ יוסי איקלע € לבצרה אכל סעודה מפסקת אתא לגבי דריש כנישתא והוה סעיד אמר ליה ההוא ריש בנישחא מעוד אצלי אמר ליה אכלית ואפסקית אמר לו אשגח עלי דלא לימרון הדין גברא לא אשגח עליה אכל מכל עיגול פתית ואכל מכל תבשיל ותבשיל חד פת ושתה מכל חבית חד כסא והכי הלכתא אם עדיין היום גדול לאחר שאכל סעודה המפסקת מותר לשתות אפילו ערב יוה"כ וכל שכן ערב משעה באב:

אמך רבא הלכה כתנא דידן ולא הודו לו חכמים. פירוש שאין לריך לכפות המטה והאידנא דחיישינן לכשפים לא עבדינן כפיית המטה ואפילו באבל:

יום שהותרו השבטים לבא זה בזה. פירוש דהיינו י"ט: יום שבו כלו מתי מדבר.כדאמרי׳ (במדרש איכה) כל ט' באב היו עושין קבריהן ושוכבין בתוכן ולמחר הכרוז יולא הבדלו החיים ואותה השנה שכלתה הגזרה קמו כולם והיו סבורים שמא טעו בחודש עד שראו הלבנה מלאה ואז ידעו שכלתה הגזרה ועשו יו"ט ופרעב"ס (בב"ב דף קכת.) ^{מ)} כל המ' שנים לא היו מתים אלא בט' באב ° ובכל ט' באב היו מתים 0 כ״א אלף ופרוטרוט ומפרש התם דאותו פרוטרוט עולה למ׳ שנים ט"ו אלף וי"מ שהיו מתים בכל יום אך רוב המתים היו לעולם בתשעה באב ובחמשה עשר באב פסקה הגזרה ולא מתו כלל ועשו י"ט:

רב יוסף אמר רב נחמן יום שהותר שבט בנימן לבוא בקהל שנאמר י ואיש ישראל תיקנו נשבע במצפה לאמר איש ממנו לא יתן בתו לבנימן לאשה מאי דרוש אמר רב ממנו ולא מבנינו 🌣 (אמר) רבה בר בר חנה א"ר יוחנן יום שכלו בו מתי מדבר דאמר מר עד שלא כלו מתי מדבר לא היה דבור עם משה שנאמר 3 ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות וידבר ה' אלי אלי היה הדבור עולא אמר יום שבימל הושע בן אלה ° פרוסדיות שלי אלי היה בן נבט על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל ואמר

כלומר באותה מלאכה שרגיל לעשות בתשעה באב אינו רואה מאותה מלאכה: כל האוכל בשר ושוחה יין בתשעה באב עליו סימן ברכה לעולם וחייב אדם ללער ולמעט בכבודו ובהנאותיו שאם הרסוב אומר וחהי עונוסם על עלמוסם. בחשעה באב כלומר היה רגיל לשכב על שני כרים לא ישכב כי אם על אחד אבל עוברות בסעודה המפסיק בה: **עוברות ומניקוח.** שאינן יכולות לישן על גבי

קרקע: ביכול. שאפשר לו: מאי בינייהו. כיון דוה מודה לו ביכול חה מודה לו בשאינו יכול: שאר מטות. שבבית שאינו שוכב בהן. ר' יהודה דמחייב במתני' בכפיית המטה המחייב נמי ביכול בשאר מטות ורבנן סברי מטתו כופה ולא שאר מטות וכדתניא גבי אבל: שניתנו בו לוחות אחרונות. שבי"ז בתמוז ירד משה מן ההר תחלה ושיבר את הלוחות ובי״ח טחן את העגל ודן את הפושעים ועלה למרום נשתהה שם שמונים יום ארבטים יום טמד בחפלה דכחיב ודברים טו ואתנפל לפני ה' ארבעים יום וארבעים לילה וארבעים יום עמד כבראשונה חשוב מי"ז בתמוז עד יום הכפורים והוו להו שמונים יום שנים עשרה שנשתיירו מתמוז דהוא חסר ושלשים דאב ותשעה ועשרים דאלול הרי אחד ושבעים ותשעה דתשרי הרי שמונים יום וליל לום (א) השלים כנגד לילו של י"ז תמוז דלא הוה בחושבניה דהא נפק ליה כבר בשעה שעלה השתא הוי להו פ׳ שלמין לילה ויום ובוקר יום כפור ירד שהוא עשרה בתשרי ואותו היום נקבע ליום כפור להודיע שמחל וניחם על הרעה אשר דבר לעשות לעמו ועל כן נקבע לום כפור בעשרה בתשרי כך שמעתי: שהותרו שבטים לבא זה בוה. דרחמנא אמר וכל בת יורשת נחלה וגו' (במדבר לו) וכתיב (שם) ולא תסוב נחלה ממטה למטה אחר כי איש בנחלתו ידבקו בני ישראל ועמדו והתירו דבר זה בחמשה עשר באב: זה הדבר אשר לוה ה׳ לבנות ללפחד וגו'. זה מיעוט הוא כלוי לא יהיה דבר זה נוהג אלא בדור זה בדור של בנות ללפחד: לבא בקהל. לישא נשים לפי שנשבעו ישראל מלהינשה להם כדכתיב בשופטים (כה): ממנו. מיעוט הוא דכתיב איש ממנו לא יתן בתו לבנימין לא גזרו אלא מהם (ממנו) אבל מבניהם לא גזרו: שכלו מתי מדבר. דתניאט כל ארבעים שנה שהיו במדבר בכל ערב תשעה באב היה הכרוז יולא ואומר לאו לחפור והיה כל אחד ואחד

יולא וחופר לו קבר וישן בו שמא ימות

קודם שיחפור ולמחר הכרוז יוצא וקורא

יבדלו חיים מן המתים וכל שהיה בו

נפש חיים היה עומד ויולא וכל שנה

היו עושין כן ובשנת ארבעים שנה

עשו ולמחר עמדו כולן חיים וכיון

רשב"ג לר"ע], ג) גיטין נו., ד) [ב"ב ס:], ס) ברי"ף ורא"ש ליתא תנ"ה. ו) מו"ה כז. נדרים נו. סנהדרין כ., 1) בס"י אי' דקאמר ולא הודו, **ד**) ב"ב קכא. ע"ש, ט) ובב"ב הכח. חיתה רב דימי בר יוסף אמר רב נחמן יום וכו׳], י) נגיר׳ הערוך פרוודאות שומרים וע' לעיל כח ל) [גיטין פח.] [ושם הגי פרדסיות וכן הגי' בב"ב קכא:], () [ירושלתי תענית סופ"ד], () [ע"ש ברשב"ם וע"

תורה אור השלם ו. שמחו את ירושלם וגילו ָּבָה בָּל אֹהֲבֶיהָ שִׁישׁוּ אִתְּה מְשַׂוּשׁ בָּל הַמִּתְאַבְּלִים עליה: ַבְּלֶיוָהְ. 2. וְלֹא יִשְׁבְּבוּ אֶת גִּבּוֹרִים נפְלִים מֵעֲרַלִים אֲשֶׁר יָרְדוּ שְׁאוֹל בִּכְלֵי מִלְחַמְתָּם וַיִּתְנוּ לאהולים לעלים לעלים לעל אַע בֿוֹלְבוֹעָם תַּבְּע בּיִצְּיִּ בִּיּלְנִינְיִּתְּים עַל עצמותם כי חתית גבורים

מהרש"או. כ) מתים מת"ר אלף

עַצְמּוֹתָט ב בָּאֶרֶץ חַיִּים: יחזקאל לב כז ייה יי כּ: יֶּהְינִיתְ בְּי אֲנֶשׁׁי בְּּהְיּיְבְּ לִבְנוֹת צְלְפְחָד לֵאמֹר לַטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אר למשפחת מטה אביהם

4. וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל נִשְׁבַּע בַּמִצְפָּה לֵאמר אִישׁ מִמֶּנוּ ְדְּנָבֵּי נְשְׁבָּע ה לֵאמר אִישׁ מְּמֶנּוּ יִתֵּן בְּתּוֹ לְבַנִימוּ שופטים כא א שופטים כא א 5. וְיְהִי בַאֲשֶׁר תַּמוּ בְּל אַנְשֵׁי הָמֹלחיי מִכֶּרֶב הָעָם: רברים ב טז

הגהות הב"ח

(**ה)** רש"י ד"ה שניתנו כו' הר שמונים יום וליל לום כפור :השלים כנגד

גליון הש"ם

תום' ד"ה כל העושה וכו' בעירובין דף מא ע"א בתוס' ד"ה אי אתם כתבו כן בשם מדרש איכה רבתי: שם ד"ה מתים. עיין תשובת חות יאיר בסוף הספר תשוב' של הגאון מוהר"ד זל"ל בסופו:

רבינו גרשום

מחייב בכפיית המטה. לכוף מטתו כאבל. עוברות ומניקות. שאי אפשר להם שאר מטות. שאינו שוכב עליה. דר׳ יהודה מחייב לכוף כל המטות שבבית. וחכ״ אינו חייב לכוף אלא מטתו הכלים. וכל בלבד. ביבו. ,כי יוכים. המשאילות זו לזו טעונות טבילה, שמא דנדה היו). יום שכלו מתי מדבר. וקבעו יום למשה.

שראו כך תמהו ואמרו שמא טעינו בחשבון החדש חזרו ושכבו בקבריהן בלילות עד ליל חמשה עשר וכיון שראו שנתמלאה הלבנה בט"ו ולא מת אחד מהם ידעו שחשבון חדש מכוון וכבר מ׳ שנה של גזרה נשלמו קבעו אותו הדור לאותו היום יו"ט: דאמר מר כו׳. לפיכך יו"ט הוא: לא היה הדבור עם משה. ביחוד וחיבה דכתיב וידבר ה׳ אלי לאמר אלי נתייחד הדיבור. ואע"ג דמקמי הכי כתיבי קראי בהו וידבר איכא דאמרי לא היה פה אל פה אלא בחזיון לילה. גמגום: לאיזה

ופרוטרוט. בשנת שלשים ישמונה שנה עשו כמנהג כל השנים, עמדו כולן לא מת אחד מהן, אמרו טעינו בחשבון, אינו היום ט׳ באב, וכן אמרו [ב״] בי״א בי״ב ובי״ג ובי״ד, כיון שהגיע ט״ו באב וראו הלבנה מליאה אמרו ודאי בטל הקוב״הן אותה גזירה, לפיכך עשאוהו יום טוב.